

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Lancicii E Societate Iesv Opvscvlorvm Spiritvalivm
Tomvs ...**

Łęczycki, Mikołaj

Antverpiae, 1650

De fugiendis septem defectibus, qui sunt: Libertas in agendo: sermones
de rebus friuolis: Colloquia cum personis vetitis: conuersatio cum non
spiritualiter viuentibus: irrisio aliorum periculosa: ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78809](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78809)

tiam, multiplicatur rami, per charitatem, pinguescit fructus per predicationem.

CAPVT DECIMVM.

Indicat septem defectus, precipuo quodam conatu tempore studiorum vitandos: nimirum libertatem in agendo; sermones de rebus friuolis; colloquium cum personis vitiis; conuersationem cum non spiritualiter viuentibus; irrisionem aliorum; periculosam particularem amicitiam; negligentiam in Officiis manualibus domesticis.

Septimo, maximopere conducit ad conseruandum & augendum spiritum, fuga certorum defectuum, per quos deuenitur ad iacturam non tantum spiritus & virtutis, sed etiam sapere uocationis ipsius religiosae.

166. Primo, omnium fugienda est libertas & audacta in agendo, aspiciendo, loquendo, ridento tangendo. Liberet bonitate sua Deus, inquit S. Dorotheus, animas nostras ab hac pestifera & lethali parrhysia, seu licentiosa agendi vel loquendi libertate. Est enim parrhysia multiplex & pluribus modis fit. Etenim licentiosae se quisquam gerit verbo, tactu, & visu. Delabitur quis parrhysia in otiosam & vanam locutionem, in verba secularia, in actus ridiculos. Risus enim mouet hac parrhysia parum modestos. Est autem parrhysia seu licentiosa libertas, cum quis praeter necessitatem alium atreccat, manusq; suas iocandi ridendiq; studio in socium iniecit: cum impellit aliquem ac protrudit: cum uiolenter quicquam aut furum ab aliquo rapit: cum impudicis oculis & parum modeste aliquem spectat. Haec omnia proscendo ex eo proueniunt & ortum habent, quod timorem Domini anima nostra non possidet. Ex his autem in verum & absolutum contemptum paulatim quis labitur. Propterea cum legis praecipua daret Deus, aiebat: Facite ut religiosi, pii ac uerecundi sint filij Israel, ac minime contemptores & fastuosi. Nam citra pietatem & deuotum animi affectum, citraq; reuerentiam & orationem, nec colere nec venerari Deum quisquam poterit uinquam. Neque enim cuiusmodi sit praecipuum attendit aut considerat. Idcirco nihil est parrhysia grauius, & molestius, & propterea omnium passionum ac vitiorum mater, ac seminarium dicitur, quandoquidem hac parrhysia, omnem religionem onuemq; pietatem, ac uenerationem, omnem denique timorem Dei procul abigit & expellit a nobis, parrhysiaq; contemptum & fastum. Etenim ex hac parrhysia, seu licentiosa libertate, quam mutuo inter nos exeremus, fit, ut mutuo inter nos licentiosissimi, ut impudenter inuicem nosmet geramus, ut perperam ac male inter nos colloquamur, ut mutuo nos ledamus corrupamusq;, atque adeo uerberibus lasciuamus. Inde etiam fit cum uestrum aliquis inutile quippiam aut uanum aspexerit, actutum abeat, & futili quadam garrulitate ac loquacitate, illud effutiat ac disseminat, & in alterius Fratris mentem atque animum ingerat, nequaquam seipsum tantum lassisse contentus, nisi & fratrem suum in com-

mune damnum protraxerit, immisso quodam lethali ueneno in cor eius. Ac saepenumero euenit, ut Frater ille orationibus vacet, & precationibus deditam habeat mentem: aut rei cupiam non inutili, cum subito uenit hic nugigarrulus & conuerit eum in nugas facitq; ut inaniter ac inutiliter colloquatur; nec solum illum ab utili re auocat, uerum etiam pronocat ad tentationem. Quo quidem uicio nihil grauius, nihil perniciosius, ut non modo scilicet se solum, sed etiam proximum ledere, atq; ipsi impedimento esse uelut. Facessat istud a nobis, Fratres, absit tantum a nobis scelus. Non habet locum hoc scelus in iis, quos iuuenilis affectus, uirtus uerecundiae, inimica libertatis, & silentij amor, in officio continet: quia, ut scribit S. Bern. quoru is oculi, De ordi. los, aures, linguamq; possidet, non sinit turpiter ledere ac uide, efficiens eos graues ac mites. E contra grande uicium est, iuniorum impudentia, (sunt uerba S. Bern. eodē in loco) quae improbo ausu & dissolutione sua Patres & Fratres conturbat, quia scriptum est: Nec Deum, Luc. 18. nec homines reueretur, sed latatur cum male fecerit, & Prou. 2. exultat in rebus pessimis. Facta est fons meretricis, quia Ierem. 3. non potest erubescere. Vbi lingua audax, & fons inuerecunda, quid loquatur, quid agat non curat. Cum enim boni adolescentuli & mansueti, tacendo reuerentur maiores suos, nemo solus taciturnitatis hanc laudem putet: quia silentium ipsum (in quo est reliquarum uirtutum otium) maximus actus uerecundiae est. Idem explicans uidecimum onera ab Isaiā commemorata, Si uideris, inquit, Monachum in claustro sedentem, huc illucq; respicere, ofitare crebrius, manus & pedes extendere, nunc librum ponere, nunc resumere, postremo quasi quibusdam stimulis agitatam, de loco in locum, de auditorio in auditorium cursitare; sub onere Duma eum suspirare non dubites. Sic merito irridet & carpit, alioqui suauissimus & mellifluus Pater, religiosus libera dissolutione uiuendi laborantes.

E contratio uero, magnopere iuuenibus uerecundiam commendat: Aduerte, inquit, primam sponsa uerecundiam; quae nescio an quicquam grauius aduertit in moribus hominum queat. Hanc primo omnium liber quodammodum manus sumere, & quasi speciosum quendam storem decerpere loco, nostrisque apponere adolescentibus. Non quia non sit & in prouectiori aetate omnino studio retinenda, quae est certe omnium ornatus aetatis, sed quod tenere gratia uerecundiae in teneriori aetate amplius pulchriusq; eniteat. Quid amabilis uerecundia adolescente? quam pulchra haec est, quam splendida gemma morum, in uita & uultu adolescentis: quam uera & minime dubia bonae nuntia spes, & bona indolis index: uirga disciplina est illi, (libero alteri adolecenti) qui pudendis affectibus imminens, lubricis aetatis motus, actusq; leues coerceat, comprimat insolentes (sua modesta & graui uerecundia) Quid ita turpiloquij & omnis deinceps turpitudinis fugians: soror continentiae est. Nullum aequae manifestum indicium columbinae simplicitatis: & idem est testis innocentiae, lapsus est pudicae mentis iugiter lucens, ut nil in ea turpe vel indecorum residere attentet, quod non illa illico prodar. Ita expultrix malorum, & propugnatrix puritatis innata, specialis gloria, conscientiae & fame custos, uita decus, uirtutis se-

De ordi. los, aures, linguamq; possidet, non sinit turpiter ledere ac uide, efficiens eos graues ac mites. E contra grande uicium est, iuniorum impudentia, (sunt uerba S. Bern. eodē in loco) quae improbo ausu & dissolutione sua Patres & Fratres conturbat, quia scriptum est: Nec Deum, Luc. 18. nec homines reueretur, sed latatur cum male fecerit, & Prou. 2. exultat in rebus pessimis. Facta est fons meretricis, quia Ierem. 3. non potest erubescere. Vbi lingua audax, & fons inuerecunda, quid loquatur, quid agat non curat. Cum enim boni adolescentuli & mansueti, tacendo reuerentur maiores suos, nemo solus taciturnitatis hanc laudem putet: quia silentium ipsum (in quo est reliquarum uirtutum otium) maximus actus uerecundiae est. Idem explicans uidecimum onera ab Isaiā commemorata, Si uideris, inquit, Monachum in claustro sedentem, huc illucq; respicere, ofitare crebrius, manus & pedes extendere, nunc librum ponere, nunc resumere, postremo quasi quibusdam stimulis agitatam, de loco in locum, de auditorio in auditorium cursitare; sub onere Duma eum suspirare non dubites. Sic merito irridet & carpit, alioqui suauissimus & mellifluus Pater, religiosus libera dissolutione uiuendi laborantes. E contratio uero, magnopere iuuenibus uerecundiam commendat: Aduerte, inquit, primam sponsa uerecundiam; quae nescio an quicquam grauius aduertit in moribus hominum queat. Hanc primo omnium liber quodammodum manus sumere, & quasi speciosum quendam storem decerpere loco, nostrisque apponere adolescentibus. Non quia non sit & in prouectiori aetate omnino studio retinenda, quae est certe omnium ornatus aetatis, sed quod tenere gratia uerecundiae in teneriori aetate amplius pulchriusq; eniteat. Quid amabilis uerecundia adolescente? quam pulchra haec est, quam splendida gemma morum, in uita & uultu adolescentis: quam uera & minime dubia bonae nuntia spes, & bona indolis index: uirga disciplina est illi, (libero alteri adolecenti) qui pudendis affectibus imminens, lubricis aetatis motus, actusq; leues coerceat, comprimat insolentes (sua modesta & graui uerecundia) Quid ita turpiloquij & omnis deinceps turpitudinis fugians: soror continentiae est. Nullum aequae manifestum indicium columbinae simplicitatis: & idem est testis innocentiae, lapsus est pudicae mentis iugiter lucens, ut nil in ea turpe vel indecorum residere attentet, quod non illa illico prodar. Ita expultrix malorum, & propugnatrix puritatis innata, specialis gloria, conscientiae & fame custos, uita decus, uirtutis se-

des. virtutum primitia, natura laus. & insigne totius honesti. Rubor ipse genarum, quæ forte inuenerit pudor, quantum gratia & decoris suffuso asferre vultui solet. Vsq; adeo geminum animi boni verecundia est, vt & quum male agere non verentur, videri tamen verecundentur, dicente Domino: Omnis qui male agit, odit lucē &c. Cū ergo facti simus spectaculum Angelis, Deo, & hominibus, conemur vt omnia nostra orientur virginali verecundia, ne cuiusquam offendamus aspectum, liberā dissolutaque loquendi & agendi ratione.

Ioan. 3.

de disc. & perfect. mon. con. cap. 13.

Huius libertatis in loquendo perniciosior ceteris, siue pars sine species, est illa, quam, vt ait B. Laur. Iust. in cor. dibus sermorum Christi, in Congregatione viuentium, & minus cautē conuersantium humani generis aduersarius ad exterminandam caritatem, concordiam & mentis tranquillitatem disseminare non desinit. Frequenter namq; face emulacionis & inuidia luore quorundā accendit animos contra aliquos Collegij simpliciter, humiliter & sollicitē cōuersantes, & agitq; suis persuasombus, vt negligentibus sit intolerabilis vita bonorum. Nam repleti huiusmodi diabolica malignitate, & inuidia sagittā transfici, profectum Fratrum suorum iudicant detrimentū. Propterea instigante luore, detractionibus lingua habenas laxant, & vitam proximorum murmuracionibus dilaniare non cessant, obseruant gressus, verba discutunt, & mores illorum, quibus inuidēt semper diuidunt. Eorū derogant deuotionibus, eorum virtutibus lacessuntur, eorumq; bonis operibus affiguntur. Facile & pro minimo aduersus eos, quos amulantur, turbantur, nec spiritu liuoris agit aut suum valent cohibere vel dissimulare furorē. Non possunt pacifice loqui, sed mox vt verba protulerint, feruere intrinsecus inchoant, forisq; contumeliosa verba iaculantur. Bonū illorum malum dicunt, sed vel vitam malum bonum. Insanabilis est istorum languor. Non enim placantur blanditijs, non mulcentur obsequijs, non rationibus acquiescunt. Quin potius quemadmodum ignis accenditur additione lignorum, ita & horum passio augetur multiplicatione virtutum. Hoc vitio sauciati fuerunt filij Iacob aduersus Ioseph, de quibus scriptum est: Oderant eum, nec quicquam ei pacifice loqui poterant. Nam cū ad illos properaret quadam die, mansuetē & humaniter directus a patre, ecce, inquit, somnator venit: occidamus eū, & videbimus quid ei profint somnia sua. Et tandem fratrem Ismaeliticū vendiderunt. De hoc quoque letali veneno ex omni parte abundauerunt Iudei, sacerdoes, & Pharisei contra Dominum Iesum, de quibus in libro Sapientia scriptum est: Circumuenimus Iesum, quoniam inuitus est nobis & contrarius est operibus nostris, factus est nobis in traductionē cogitationum nostrarū, grauis est nobis ad videndum, quoniam dissimilis est alius vita illius. Tanquam rugaces estimati sumus ab illo, & abstinet se a viis nostris tanquam ab immunditijs. Qui ab hac pestiferā tentatione liberari desiderat, proximum suum tanquam fratrem, tanquam celestis regni coheredem diligat, & complectatur intimitis visceribus charitatis. Charitas namq; vera & fraternā dilectio, est huius tentationis & ceterarum, quæ de proximo aut contra proximum grassantur, insistentem

Gen. 37.

cap. 2.

ptrix mirifica, & docta triumphatrix. Hanc quicumque in veritate possederit, non capietur a diabolo, non proximi detractor, non contentiosus, non irrisor, non inuidus esse valebit.

Secundō, Non instituendi sunt sermones seu recreationes de rebus friuolis, non spiritualibus. Irreligiosi cordis iudiciū est de rebus profanis in religio locutio. Nam Christo teste, Ex abundantia cordis os loquitur. Et qui est de terra 34. loquitur. & quemadmodum Christus Dominus dixit S. Birgite, Quod magis diligitur, frequentius nominatur: quia, vt ait S. Ambr. Os est promptuariū volentis: seu, vt inquit Seneca, vultus animi, est oratio. Qualis sermo, ait Clem. Alexand. talis est vita. Et Philo: Sermo, d frater, mentis est. Ideo si animus Dei amore est plenus & pijs affectibus, id per oris sermones apparet. Quemadmodum ex phiala aperta, per suauem quem exhalat odore, dignoscitur liquor suavis inclusus. Vnde meritō S. Hilarius Arelatensis laudans S. Honoratum Episcopum, ex bonitate sermonum illius collegit, cordis & animæ illius internam bonitatem: Nunquam, inquit, in ore tuo, nisi pax, nisi castitas, nisi pietas, nisi charitas, nunquam in corde nisi horū sons Christus habitauit. Quocirca magnum inhabitantis Christi in corde illius iudiciū est, qui libenter de Deo & pijs rebus sermones instituit. Nec potest non instituire, qui plenus est Deo, & Deo valdē charus. Extat huius rei magnum argumentum in vitis PP. Cū enim B. Macarius Abbas vocem cælitus audisset: Macari, necdum ad mensuram duarum mulierum peruenisti, que in primā habitarent, tunc ciuitate, ille inuentis mulieribus illis, cogit eas vt dicerent opera sua. Cui illa sic dixerunt: Crede nobis Sanctissime Pater, quia nec presentī noctē a marito lectulis suimus separata, sed his 15. annis in domo vnā pariter permanentes, nec turpe verbum altera dixit ad alterā, neq; litem aliquam commissimus, sed in pace habitemus vicinij, & pari consensu tractauimus quatenus pariter relictis maritis in Congregationem religiosarū Virginum profiscisceremur, & multis precibus hoc à coniugibus non valuimus obtinere. Quo non adepto inter nos & Deum posuimus testamentum, vt vsque ad mortem nostram secularē verbum non loqueremur omnino. En inter res adeo Deo charas, & sanctitatem B. Macarij superantes, posita est fuga & abstinentia à verbis seu sermonibus secularibus. Videmus, inquit B. Laur. Iust. agricultores, cū in vnum coadunantur, repente & sine radio de iis que agricultura sunt sermocinari: Artifices de artificijs suis: Mercatores de suis mercimonijs: Oratores de suis facultatibus confabulari. Pro dolor, soli Dei serui que proprio congruunt statui, audire vel loqui non curant vel ignorant. Et alio in loco eiusdem libri: Olim Sancti Patres, virtutum sectatores, zelatoresq; animarum, cōueniebant in vnum, & eo tempore nihil reprehensibile audiebatur ab eis. Non extollentis, non murmuracionis, non irrationis verba sonabant, sed totum quod dicebatur, anime cibis erat, vnde spirituales nutriebantur sensu. Nec quisquam sine spirituali profectu inde discedere

167

Matt. 11. Rec. cap. 13. 1. Strom. 1. Quod dicitur.

Orat. feb.

Matt. 11.

Col. 7.

1. Cor. 1.

1. Cor. 1.

1. Cor. 1.

1. Cor. 1.

1. Cor. 1.

1. Cor. 1.

cedebat, quia omnes propter communem & priuatam
utilitatem conueniebant. Sed (heu!) hodie non sic. Nam
rarus inuenitur, qui adificationis verbum posset pro-
nunciare. Rarior autem, qui ex operandi desiderio ad
audiendam sit audis. Frigescit namque spiritu, &
ab interna exercitatione cessante, deficiunt, qui conue-
nire in vnum cupiant ad vtilia que proferantur verba
&c. Et sicut olim filij Israel de Aegypto egressi, calicum
manna cibum fastidientes, concupiuerunt ollas car-
nium, pepones, & alia; ita & hi, Dei verbum, anima-
rum pabulum dulcissimum subsannantes, que mundi
sunt, interdum votis cupiunt, sermocinationibus verò
sapsimè pertractant. De talibus autem nequaquam
tam frequenter fabularentur, nisi in ipsorum amore
detinerentur. Expellunt à suo consortio sanctos Ange-
los, ipsumque Dominum Angelorum suis ad iram
prouocant inanibus verbis. Non enim ipsorum cœtib;
delectatur totius sanctitatis Dominus. Vbi verò humi-
les congregantur, vbi vtilia pro animabus, vbi spiri-
tualia & cœlestia tractantur, ibi adest Dominus. Vbi
namque fuerint duo vel tres in nomine meo congre-
gati, (ait Dominus) in medio eorum ego sum. Quà de
re & S. Bernardus grauiter conqueritur in A-
pologia ad Guiselmum Abbatem: O quantum,
inquit, distamus ab his, qui in diebus Antonij extitere
Monachi! siquidem illi cum se inuicem per tempus
ex charitate reuiderent, tantà ab inuicem auaritate
panem animarum percipiebant, vt corporis cibum pen-
nitus obliui, diem plerumque totum seiuinis ventribus,
sed non mentibus, transigerent. Et hic erat rectus ordo,
quando digniori parti prius inseruiebatur. Hac sum-
ma discretio, cum amplius sumebat que maior erat.
Hac denique vera charitas, vbi anima, quarum cha-
ritate Christus mortuus est, tanta solitudine resocila-
bantur. Nobis autem conuenientibus in vnum (vt
Apostoli verbis vtat) iam non est Dominicam cœnam
sumere. Panem quippe cœlestem nemo est qui requirat,
nemo qui tribuat. Nihil de Scripturis, nihil de salute
agitur animarum; sed nuge, & risus, & verba proferuntur
in ventum. Sanè S. Chrylost, etiam in secularibus
id improbauit: quòd in circulis otiosis, in foro
sæpe de rebus inutilibus sermones conferrent, & ieu-
nâ colloquutione instituta, de iis verba facerent, qua
ad ipsos nihil attinent. Sic enim ferè fit, vt maiori
studio res alienas inquiramus, & curiosius indage-
mus. Si ergo in secularibus id improbatum est,
quânto magis in religiosis? Ideò mirum non
est, quod scribit Taulerus, Christum cuidam
magno suo seruo apparuisse, & magno dolore
questum esse de 6. modis, quibus à famulis suis
inhonorari dolebat, quorum secundus erat,
quòd in Conuentibus & Colloquijs vana tra-
ctarent & inutilia: eius verò vix & ne vix qui-
dem facerent mentionem. Et eoram S. Birgitta
Christus Dominus questus est de malis Sacer-
dotalibus; Quod magis loquantur 100. verba pro mû-
do, quàm vnum, inquit, pro honore meo. Ita Deus ex-
petit pios sermones, & dum ij instituantur mi-
rifice delectatur. Vidi, inquit S. Terefia, Chri-
stum in maximâ gloriâ & Maestate, preferentem ma-

gnam leticiam, ex quodam colloquio (quod fiebat de
pijs rebus cum quodam religioso) & dixit mihi, voluit-
que clarè à me videri, quod talibus conuersationibus
ipse præsens adesset, & quantoperè ipsi placeat, vt dele-
ctentur homines in colloquijs de illo. Ostendit hoc
Christus Dominus, Discipulis illis de ipso collo-
quentibus post Resurrectionem se adiungens. Luc. 24.
Quod ponderans B. Laur. Iustin. sic perstringit
colloquentes de rebus finiolis: Non egerunt, què
admodum multi, qui se Christi profitentur esse Discipu-
los, (vel Socios intimos) intendunt namq; confabu-
lationibus, detractionibus, & iocis, atque omne pene tẽ-
pus accommodatum illis ad profectum anima, ad vir-
tutum studia, ad vtilitatem proximorum, & ad vacan-
dum sibi, consumunt & lacerant. Fitq; eorum ignauia,
vt inde miserabiliores fiant, vnde spiritualiter locuple-
tari debuerant. Nempe tanquam agricultores in campo
dominico constituti sumus, quatenus opportunis tempo-
ribus fructum reddamus iustitiæ, alioquin veluti infœ-
cunda arbores excidemur, & in ignem mittemur ater-
num. Nemo se excuset, quoniam ab huiusmodi exactio-
ne nullus liber exister: cum omnibus operandi incùbit,
necessitas. Quisque de percepto temporis talento ratio-
nem exoluet. Ista si interdum, qui nugis vacant, curiosi-
tati inseruiunt, otiosa sectantur, reuoluerent secum, non
minus corâ quàm ori suo prudentem adhiberent custo-
diam. Vtrumque ad seruandam innocentiam & san-
ctimoniam vitæ necessarium est. Quid prodest si omni
diligentiâ serues cor tuum, sciens quoniam ab ipso mors
& vitæ procedunt, & lingua ostium absque vilo tempe-
rantia obstaculo viatoribus patere permittas? Loquẽ-
dum est ergo de rebus spiritualibus & merè
pijs. Quod quidem seruandum est quantum
fieri potest: nisi ratio officij, aut aliqua alia cir-
cumstantia exigat sermones de rebus alijs, serijs
tamen & religioso ore dignis. Quales comme-
morat S. Basilius: Verborum, inquit, vtilitas ea, opi-
nor, fuerit, si aut de virtute in loco differatur, aut ad rei
alicuius, que facienda inflet, vergeatq; vsum sermo ac-
commodetur: aut etiam deniq; ad audientium adifica-
tionem referatur. Qui autem in alio quouis genere ser-
mones versentur, ij reuici tanquam superuicanei & inu-
tiles debent. Hanc ob causam S. P. N. Ignatius pridie
sue mortis vespere, post cœnam, cum dome-
sticis Patribus collocutus est, more solito, de re-
bus ad regimen Domus spectantibus, quia sta-
tus illius temporis, tales exigebat sermones. Et
Beatissima Virgo Maria, tradens per S. Birgit-
tam, cuidam Episcopo modum vitendi; Post re-
fectionem, inquit, lectis gratis, loquatur Episcopus illa
qua expediunt, & agat agenda, secundum Episcopale
officiũ: sed omnia sint honesta & salutaria. Quod
etiam alteri Episcopo alio tempore per eandem
diuinitus traditum est monitum. Tales erant
sermones Monachorum S. Pachomij, de quibus
in Vita Patrum scribitur, quod impossibile
fuerit aliquem apud eos verbum otiosum loqui, sed ea
tantum qua de sanctis Scripturis didicerant erant in-
ter se conferentes, & exponetes de Capitulis Scriptura-
rum qua ad timorem Domini confirmarent & illumi-
narent

Lib. de triumph. Chr. ag. 6. cap. 25.
Conf. mon. c. 12.
I. 4. Reu. cap. 12. 6.
I. 3. Reu. cap. 11. 6.
Ruff. 1. 3. num. 31. Rof. pag. 506.

167.
Matt. 18.
Col. 7.
I. Cor. 11.
I. 6. in Ge-
nes.
I. 4. Reu. cap. 12.
I. 3. Reu. cap. 11.
I. 1. Reu. cap. 47.
I. 3. Reu. cap. 11.

infra. nu. 36. narent animas eorum. Quo etiam in loco scribitur, quendam virum magnum de sanctis senioribus vidisse sanctos Angelos stantes circa quam plurimos Fratres, dum loquerentur inter se. & conferrent de sanctis Scripturis, quae ad salutem pertinent animarum. Stabant autem circa eos sancti Angeli, latantes, in hilari vultu considerantes, delectabantur enim de eloquio Domini. Cùm autem aliud quodcumque inter se loquerentur, statim sancti Angeli recedebant longius indignantes contra eos: veniebant autem porci sordidissimi & morbo pleni, & volabant se inter eos: daemones enim in specie porcorum delectabantur per superflua & vaniloquia eorum. Beatus autem senior haec videns, abiit in cellulam suam & per totam noctem cum grandi fletu & ululatu, gemendo desolebat miseriam nostram. Exhortabatur ergo sanctos Patres per Monasterium, & commonebat Fratres, dicens: Caueat Fratres à multiloquio, & ab otiosis sermonibus linguam prohibete, per quam malus interitus anime generatur: & non intelligimus, quoniam per haec & Deo & SS. Angelis odibiles sumus. Dicit enim Scriptura: Per multiloquium non effugies peccatū. Haec enim infirmam & vacuam efficiunt mentem atq; animam nostram. Servauit id S. Carolus Borromeus, teste Giuliano in eius vitā: Erāt enim eius colloquia vel de rebus merē diuinis vel de negotiis vtilibus spectantibus, ad seruitium diuinum. Sanē Apostolus à secularibus id exigit: Sermo ex ore vestro procedat bonus, ad edificationem fidei, vt det gratiam audientibus: Quāto autem magis id exigit à religiosis hominibus, qui maioris perfectionis acquirēde obligatione tenentur? Sanē S. Chryl. seculares exhortatur, vt sumpto cibo de rebus piis colloquantur, & sacros libros legant. Nā sicut, inquit, corpus indiget sensibili cibo, ita & anima quotidiana spiritualium ciborum refocillatione, vt roborata aduersus carnis insultus, & continuum bellum quo vrgeretur, resistere possit, quōd periculum sit, ne in seruitutem redigatur anima, si vel parum desideres esse voluerimus. Proinde B. Moyses dicit: Cūm comederis & biberis, & satiatus fueris, memor esto Domini Dei tui. Vides, quomodo & tunc potissimum congruit, post sumptum corporalem cibū, spirituale conuiuium proponi, vt non post satiātem cibi corporalis, anima torpere & deses fieri incipiens, in perniciem aliquā ruat, & locum det diaboli machinationibus, qui nullo non tempore obseruat num ferire commode queat. Certē nisi religiosi pios depromant sermones, nescio quā ratione cogitari possit, pietatē in eorum corde residere. Verissimum enim est, quod ait Quintilianus, sermone hominem, vt era timuitu dignoscit: & vt Romulus dicere solebat, vna scitilia, sono & percussu, hominē verō sermone explorandū esse: hoc est, an sit probus vel improbus. Argentum electum est lingua iusti, ait Spiritus sanctus. Hoc est, prout explicat Caiet. Eloquia iusti, puri ad instar argenti, splendent pulchrē & sonāt rectē. Hoc est, debent splendere exemplari materiā sermonis, & rectē sonare, religiosa moderatione vocis, nec risū nimio & cachinnis, nec clamoribus & contentionibus scēdatā. Ab his enim religiosum os, & vita proba abhorret. Hinc illud

Socratis dictum apud Cicer. Qualis homo est, talis Tale, etiam eius erit oratio: orationi autem facta simillima, factis vita. Hanc ob causam Plato & S. Paulinus, Speculum animi orationem esse dixerunt. Quocirca dissipati spiritus magni argumentum est, ex religioso ore sermo non religiosus, in religiosorum conuentu promanans. Fugiendū ergo est ab iis, qui spiritum religiosum in se conseruatum & auctum volunt. Et hoc ipsum in colloquijs etiā secularibus seruandum est. Quod si queras, quae debeat esse nostrorum colloquiorum materia? Resp. primò cum S. Basilio: Verborū ea virtus fuerit, si aut de virtute in loco disseratur, aut si ad rei alicuius, que faciendae instet, vrgeat, vjūm sermo accommodetur, aut etiam deniq; ad audientium adificationem referatur. Qui autem in alio quouis genere sermones versentur, ij reiciantur tanquam superuacanei ac inuiles debet. Resp. Secundo cum B. Laur. Iust. Maximam & indeficientem loquendi materiam inuenient, si de miseria praesentis vitae, de periculo huius peregrinationis, de varijs tentationum generibus, de diaboli fraudibus, & de vitiorum deformitate, de virtutum ornamentis & meritis, de mortis inenitabili necessitate, de pena inferni, de regno Dei & praemio Paradisi, frequentius verò de Dei ineffabili charitate, humano generi per Christū & in Christo exhibita. De huiusmodi autem tam pro Dei amore & dilectione, quam pro audientium adificatione, & sumet profectu, Dei serui tractare non desinant, spiritualibus spiritualia propinantes. Deit verò vnicuique proprium verbi pabulum iuxta personarum qualitatē & temporum.

Resp. tertio: Congregatio Sexta Generalis commendauit Cathalogū P. Natalis, praescribentem varias materias, quae solent quotannis in Refectorio legi, & impressae sunt in libro Instructionum, & sunt haec, quae etiā alijs vitę spiritualis sectatoribus, in statu seculari & regulari manētibus, suo modo, mutatis mutandis, vtili esse possunt.

QVIBVS DE REBVS

Nostrae Recreationis tempore colloqui possint.

- I. De vitā Christi & Sanctorum: deq; historijs Ecclesiasticis.
- II. De Historijs Societatis, tum rerum, tum personarū.
- III. De bonis cuiusq; desiderijs ad proficiendum in viā perfectionis: deq; fructu ex meditatione collecto.
- IV. De bonis desiderijs inuandis proximis, praesertim inter hereticos, & infideles.
- V. De rebus, quas in sacris lectionibus, aut cōcionibus audierunt, vel inter praedandum, aut canendum.
- VI. De Spiritu, & instituto Societatis: de Constitutionibus, de Regulis, & gratia Vocationis: cum humilitate tamen, simplicitate, ac deuotione in Domino, ad perfectam eorum obseruationem.
- VII. De suā cuiusque vocatione.
- VIII. De virtutibus, iis praesertim, quae Religiosis peculiare sunt: idq; iuxta gratiam, & proprietatem nostrae vocationis.
- IX. De vitijs contrariis, non tamen carnis.
- X. De morte, iudicio, Inferno, Paradiso.

XI. De

- XI. De iudicijs Dei occultis, ac manifestis.
- XII. De miserijs mundi: deq; periculo eorum, qui in seculo degunt.
- XIII. De securitate eorum, qui in Societate viuunt: cum humilitate tamen, nihil eam alijs Religiosorum Ordinibus preferendo: sed seruenti spiritu eius gratiam magnificando in Domino.
- XIV. De bonis operibus, qua conseruuntur in proximo.
- XV. De virtutibus: ac religiosa conuersatione Patrum, ac Fratrum: eorum presertim, qui vel procul absunt: vel requiescant in Domino.
- XVI. De Hereticis, & Infidelibus nostra tempestas: quod spectat ad concipiendum animum, vt aduersus illos pugnemus in gladio spiritus: atque oremus, vt Dominus eos conuertat.
- XVII. De his tandem rebus loquantur, que possint simul & relaxare animos, & ad spirituales edificationem facere. Ee autem erunt, qua minimum habeant speculationis: affectus verò habeant religiose honestos, ac suauiter religiosos.
- I. Ne sint Nostri in recreatione singulares, solitarij, aut tetrici.
- II. Ne leues in actione.
- III. Ne immodesti.
- IV. Ne verbosi.
- V. Ne iracundi.
- VI. Ne contentiosi, aut ironici.
- VII. Ne in incensu incitati.
- VIII. Ne molesti aut acerbi.
- IX. Ne voce videntur elatiore, aut cachinnis.

Ideo S. quoque Teresa, per amorem Dei, inquit, vos obtestor, vt ita vos geratis, vt vestra conuersatio, semper ad aliquid illius quicum ageris, bonum referatur. Et paulò post subdit: Videte ne apud vosmetipsos sic dicatis: Volo vt me bonam estimet, nam ex eo quod in vobis vident, commune ac publicum bonum aut malum dependet, & sanè magnum malum foret, illas, quibus tam magna de nullà alià re quàm de Deo loquendi obligatio incumbit, in hac re aliud facere. Hac vestra est negotiatio & lingua, quam addiscat oportet is qui vobiscum conuersari vult: sin minus, ipse vobis cauere, ne quid de lingua eius addiscatis: quod vobis infernus quidam erit. Si vos propterea vt rusticanas ducant, parum refert, multo etiam minus, si vos hypocritas & simulatrices existimant, hoc sanè inde lucubimini, quod nullus vos sit inuisurus, qui de pijs rebus loqui vobiscum nolit.

Sanè qui Dei delectatur presentia speciali, non communi omnibus iustis, sed presentiore, deberet delectari pijs colloquijs: in his enim & per hæc intrat in cor nostrum Verbum æternum, nostrum cor pijs affectibus imbuens, aut experientia docet. Cum ex sacri auditione eloquij (inquit B. Laurentius Instinianus) & sacrarum intelligentia Scripturarum, humana mens tangitur, & charitate repletur, euidentissimè patet quia tunc accessit Verbum, suamque ex hoc voluit significare presentiam. Semel corporaliter agere voluit quod spiritualiter iugiter operatur. Nonne legimus, quod post ipsius Resurrectionem, cum duobus discipulis ipse Do-

minus tertius esset comes: eisq; pergentibus, Moysi ac Prophetarum interpretaretur Scripturas, magnam ex ipso alloquio notitiam illos recepisse veritatis, vehementiq; exarsisse incendio charitatis? Vnde cum post paululum euauisset verbum ab ipsorum oculis, dicebant ad inuicem: Nonne cor nostrum ardens erat in nobis, dum loqueretur in via? & aperiret nobis Scripturas: Vtrumque per se ipsum agi indicauit: & cum audiretur per hominem, & cum loquitur per Scripturas. Vtroque etenim modo intrat ad cor. Quocirca qui non libenter loquuntur de materijs in S. Scripturâ relictis, nec de alijs pijs rebus, factis ostendunt se non delectari illâ Dei presentia speciali, quâ beat dilectos suos amicos.

Tertio, fugienda sunt colloquia cum ijs personis, cum quibus sunt vetita: Primò cum secularibus extra scholasticas in scholis exercitationes. Verus est hac de re monitum S. Basilij: Non decet temerè seipsum quibusuis credere, denudareq; aut aperire animi arcanum sui. Siquidè homini, in eo, quod ex Deo est, vita genere versanti, multi parati esse insidiatore solent, atque ipsi ad eò coniunctissimi. Quocirca danda omnino nobis opera est, vt non nisi magnâ adhibita diligentia (imò & potestate facta à Superioribus in Ordine religioso) circumspiciat, in congressum cum extraneis hominibus veniamus. Si enim ipse liberator noster (vt est in Euangelio) omnibus se ipsum non credebat, ille purus, ille labe omni carens, ille qui quantum erat, nihil nisi virtus erat, hoc faciebat: quò fieri poterit, vt nos, qui peccatores sumus, qui ad lapsum procliuem, qui ab recto, quod nobis proposuimus, timere, identidem aberramus: idque & ob naturalem nostram imbecillitatem, & propter eum, qui bello nos improbe & acriter persequitur.

Est & alia causa declinandæ conuersationis cum externis, si ea alicui vetetur: Quia qui conuersationibus gaudent mundanis, inquit S. Ephrem, seculum nondum se odisse ostendunt. Nam sicuti qui ignem excitat, flammam suscitatur, ita & mundana colloquia, passionis & affectiones prauas, in corde Monachi commouent. Vtinam Frater, aduentantes colloquendi gratiâ nihil tibi nocerent. Nocere autem expertus Magister B. Laurentius Iustinus docuit. O quot, inquit, temporibus nostris fuerunt, qui tanquam ardentes lampades, & mundi luminaria lucebant coram hominibus, paulatim ex conuersatione secularium & confabulatione tepescerunt, ad pristina opera seculari vita, miserabiliter redierunt.

Ideo mirum non est, olim tales seuerissimè punitos esse. Nam inter penas, quæ extant apud S. Basilij, dicitur, qui cum extraneo aliquo eorum qui introgrediuntur, sermonem contulerit, antequam ei permittitur sit ab eo, cui moderandæ discipline summa tradita sit authoritas, hebdomadam vnam segregator. Et num. 8. Si quis cum externis aus proprijs accedentibus conuersatur, non permittitur ab archimandrita, exceptis ad hoc designatis, careat benedictione. Et nu. 37. Si quis ingressus fuerit ad ostiarium sive ianitorum, si non permittitur fuerit ipsi à designatis Presbiteris, careat benedictione. Quocirca S. Iohannes Climacus

scriptum reliquit. Non ignorans Dominus, lubricum nostri tirocinij quodque facile si secularium contubernio & familiari congressu vitamur, rursus ad seculum conuertimur, ad quandam qui sibi dixerat: Permite mihi ut abeam, & sepeliam patrem meum, aut: Sime mortuos, ut sepeliam mortuos suos. Si prompte & celeriter currere volumus, intentius inspicimus, quomodo omnes in seculo manentes & viuentes, Dominus mortuos dixerit. Sufficiat nobis, ut gloriam professionis nostre certius nouerimus, huiusmodi testimonium. Secundo vitanda sunt etiam verita colloquia luniorum cum Veteranis, & cum lunioribus quibusdam. Quod tanti faciebat S. P. N. Ignatius, ut in penam talium colloquiorum inungeret publicam in refectorio disciplinam, vel abstinentiam trium dierum a cibo ordinarius, solo pane & aqua ad mensam paruat appositam, vel aliam arbitrio Superioris, quemadmodum Patri Soldeuilae Rectori Collegij Genouensis, nomine S. Patris Ignatij scripsit P. Ioannes Polancus Secretarius Societatis anno 1554. 15. Nouembr. Et ut hoc exacte in Societate seruaretur, ipse S. P. Ignatius, in exemplari primo antiquorum Regularum (quibus tum Societas dirigebatur, ante vulgatas Constitutiones, quatuor regulas propria manu scripsit, prohibens promiscuam conuersationem cum quouis, & interdicens cum personis certis, modumque praescribens petendi licentiam, pro alloquendis certis personis & domesticis & externis. Tanti hanc rem fecit Sanctus & oculatus P. Noster & Fundator.

3. p. c. 1.
§. 2.

Et in Constitutionibus tractans de conuersatione nostrorum in iis que ad animam & profectum in virtutibus pertinent, primo loco praescribit, ut abiciatur omnis communicatio per verba & scripta cum iis, qui in proposito sibi insinuato inuoluntate causa esse possunt, & ut in via spirituali incedendo, cum iis distaxat personis & iis de rebus agant, quae iuuent in diuino obsequio, ad id consequendum, quod in ingressu Societatis, sibi in scopum praesigebant.

gr. 3.

Prorsus ergo declinanda est conuersatio cum externis, dum ea vetatur nostris Inuenibus. Et de hac intelligendum est illud S. Ioannis Climaci monitum datum: Sicut impossibile est vno oculo in caelum, altero in terram aspiceri, ita fieri non potest, ut in his anima non periclitetur, qui corpore & cogitatione, ab omnibus & propinquis & extraneis non se peregrinum fecerit. Labore ingenti & fatigatione mores graues & optimos acquirimus, & quos multo temporis labore quaesierimus, fieri potest, ut vno momento temporis amittamus. Corruptum enim mores bonos, colloquia mala, (secularia simul & turpia (ad quae sensim conuersationes vitatae perducunt) qui post abrenunciationem cum secularibus versatur, siue iuxta illos permanet, prorsus, aut in eosdem laqueos incidit, aut cor in eiusmodi cogitatione inquinabit, aut certe, si non inquinatus fuerit, eos qui inquinantur iudicans atque condemnans, & ipse inquinabitur.

169.

Quarto, declinanda est frequens conuersatio cum non spiritualiter viuentibus. Difficile enim

est, inquit S. Chrysostomus, aduersus instructas delinquentes turbas, aciem quandam disponere sanctitatis, id est pie & sancte viuere, conuersando cum discipulis, & non religiose nec spiritualiter viuentibus & loquentibus, & dictaminibus prauis imbutis.

Ponderat Origenes illud Christi dictum Matth. 8. ubi iubet vitare conuersationem cum eo, qui monitus & correctus aliquoties, se non emendat. Quamuis enim si de solis venialibus moneatur, & in eis perseueret, non sit exofus Deo, nec Dei inimicus, tamen sit tibi (etsi Deo non est) sicut Ethnicus & Publicanus, ita illum fugere debet, tanquam a communionem fidelium exclusum. Qui in peccato leui correctus ter inquit Origenes, non se emendat, nos sic eum debemus habere, quasi Publicanum & Ethnicum, abstinentes ab eo.

Tales autem sunt, qui publicis penitentibus sapius iniunctis, non cessant in eadem culpa relabescere, & Ecclesiam, id est, Superiores (eo loco, a Christo nomine Ecclesiae intellectos) non audiunt, nec priuatas admonitiones eorum. Nam ut monet S. Ambrosius, Noxia sunt conuersationes cum insipientibus, & insipientes sobriam mentem ac decolorant, quia sicut adherens sancto sanctus eris, ita cum peruerso peruersus eris, sicut scriptum est. Frequenter enim accidit, ut qui contra propositum suum interpretantem audiens (idem autem iudicium est de aliis vitiis), cum velut ipse continentiam disciplina tenere, suo insipientia coloratur: meritoque sibi contraria sint & repugnantes, disciplina atque insolentia. Vidi rectos malignari a malis didicisse, inquit S. Ioannes Climacus, atque admiratus sum, quo modo proprietatem naturae atque privilegium tam cito amittere potuerunt. Verum fieri non potest, inquit S. Dionysius Arcopagita, ut is qui cum vno aliquid commercij habuit, diuisas distinctasque vias habeat, si modo firmam vniuersi communionem obtineat. Cum autem procliuor sit homo ad mala quam ad bona, facile mali focij malos mores imbibet. Quocirca talium conuersatio vitanda est. Quod sic tuadet S. Chrysostomus citato, illo Apostoli loco, Mores bonos corrumpunt sermones mali, Cur, inquit, si pestilentem locum & contagionis plenum videris, consuetudinem illius loci fugis, quamuis sexcenties ad domicilium illud traharis, & corporis valetudinem ceteris rebus omnibus anteponas, ubi vero opinionibus pestilentibus quidam complentur, ac egrotantibus, quae non modo corpus corrumpunt, sed animam quoque perimunt ac deteriorem viroremque reddunt, non omnino reserunt. Talis locus est illud cubiculum, ille hortus, ille campus, ille ambitus, illud ambulacrum, in quo expertus es, ab aliquo tibi praua instillari siue consilia siue dictamina, aut contra Superiores, aut contra alios qui viuunt iuxta doctrinas Sanctorum, & Regulas seruant.

Habet suos scopulos verecundia, inquit S. Ambrosius, non quos ipsa inuehit, sed quos saepe incurrit, si in-

cap. 20.

tempe-

temperantiu incidamus conforia, qui sub specie iucunditatis, venenum infundunt bonis. Hi si astidui sunt, maxime in conuiuio ludo, ac ioca, eneruam grauitatem virilem. Cauemus itaque, ne dum animam relaxare volumus, soluamus omnem harmoniam, quasi concertum quandam bonorum operum. Vfus enim citò infleat naturam. Quam multos etiam fortibus illecebra demerit: Omnes, inquit B. Laurentius Iustinianus, diligendi sunt, boni in Christo, mali propter Christum. cum multiu amicitia custodienda est, moderata autem conuersatio cum solis Deum timentibus, & virtuose viuentibus habenda est. Qui enim cum dycolis conuersari voluerit, procul dubio fiet illorum similis. Agnoscebat hoc lumine natura: Aristoteles, libro 9. Eth. cap. 12. ubi differens de amicitia, ait, fieri similes conuersatione bonos bonorum, prauorum prauos. & Seneca, Sumuntur, inquit, à conuersatione mores: & vi quedam in contactos corporis virtus transiunt, ita animus mala sua proximo tradit. Et tam est deprauata nostra natura, vt quemadmodum scribit S. Hieronymus, proclinator sit ad vitia, quam ad virtutes. Et, vt dicit S. Nazianzenus, Facilius est vitium contrahere, quam virtutem imperari: quemadmodum facilius est, morbo insidi, quam sanitatem largiri. Benevolentia enim, inquit S. Ambrosius, etiam morum facit similitudinem.

Quod si quætas quæ sit signa non spiritualiter viuentium, vt eos possis agnoscere, & te ab eorum noxiâ conuersatione subducere? Respondeo, cognoscendos esse ex externis moribus; si sint immodestiles, leues, garruli, in quiete, silentium liberè violantes, gule dediti, in studio negligentes, & otio addicti. Nam bene ait Aristoteles: Vt corpora, ita & mores ex morionibus iudicantur.

Et S. Iustinus, Quali, inquit, quisque sit animo, vita eius ostendit: nam ex conuersationis quotidiana studiis, non apparentes intelliguntur nature. Intemperantia symbola, inquit Dio Chrysost. de moribus iudicium faciunt, de que affectu, nempe vox, intuitus, habitus. Quin etiam ea que videntur parua, & nulla in numero, vt tonsura, deambulatio, oculorum commutatio, collique inclinatio, sermocinatio manibus supinis.

Sic & Fabius, Mores, ait, ex voce & actione proluent. Denique, vt est apud Senecam, Omnia rerum omnium si obseruentur, indicia sunt: & argumentum morum ex minimis quoque licet capere: improbum risus, insanum vultus habitusq; demonstrat: illi enim in apertum per notas exeunt. Quos ergo videtis (vt eos describit S. Bernardus) remissos & deficientes sub onere, virgâ & calcariibus indigentes, quorum breuis & rara compunctio, tepida conuersatio, obedientia sine deuotione, sermo sine circumspectione: quos vix disciplina vocet, tales tibi declinandi sunt: quia consuetudo talium afficit.

Et Spiritus sanctus præmonuit: Si quis dilatat labia sua, ne commiscearis. Denique, inquit S. Augustinus, doct. 14. mus, viros superbos, inuidios, detractores, mendaces, seipsos negligentes. Talibus enim conuersationibus dediti, vt scribit B. Laurentius Iustinianus, semper sibi similitum consortia quarant, in angulo, in latibus,

bulis, silentij vt plurimum tempore confabulari appetunt, & absentium vitam lacerare non desunt, & ita quam ipsis non sufficiat propria perditio, alios secum damnare conantur. In tali conuersatione, vt idem infra ait, solent intermisceri vaniloquia, surreptiles, detractiones & effrenati risus, per que mens distrahitur, compunctio dissoluitur, gratia subtrahitur, proximus male edificatur, conscientia obtenebratur, atque pretiosissimum tempus inutiliter consumitur. Tales spariari desiderant: noua semper videre & audire appetunt, & aliorum negotia percunctari, sedula curiositate non cessant. Ideo hinc peiores fiunt. Nam, vt ait S. Gregorius, Dum incaute malorum amicitias iungimur, culpis ligamur. Ad quas vitandas in conuersatione cum talibus spontanea, & ob sola colloquia instituta (qualis non est in Sacerdotibus conuersantibus cum peccatoribus; vt eos conuertant & iuuent in spiritu) opus est virtute cælesti & diuinâ. Ideo ingeniosè ponderans Christi cum peccatoribus conuersationem à Pharisæis improbatam, scripsit Rabanus: leiuat Christus, ne præceptum declines: manducat cum peccatoribus, vt gratiam & pietatem intelligas. Quis enim nisi homo Deus (inquit noster Didacus de Celsa) assuescere conuictui malorum valeat, quin eorum simul mores combibat & imitetur. Ideo Christi Domini (qui non credebatur Deus à Pharisæis) virtus, suspitione culpæ de honestata fuit ab illis, ob consortium enim peccatoribus. Quocirca obiciebant Christi Discipulis: Cum peccatoribus manducat Magister vester: quali hoc ipso similibus peccatis infectus ab eis. Vitanda est ergo domi conuersatio cum domesticis dycolis, sed modestè & bonis modis, iuxta directionem Superiorum vel Patrum Spiritualium. Sed potissimum ij vitandi sunt, qui vel verbo vel exemplo, inducunt te, etiam indirectè, & per ambages, ad seruandum illud Manichæorum monitum, vel potius Priscillianistarum apud S. Augustinum, & aliorum hæreticorum apud S. Bernardum: Iura, periura, secretum prodere noli. De talibus scripsit S. Augustinus: Eamus, faciamus: pudet non esse impudentem.

His adiunge illos quoque quos S. Bernardus describit, præ modestiâ & humilitate se illis adiungens: Timorem Domini reliquimus, religiosam omittimus sollicitudinem, verbi curiosi, facti etiam detractores & murmuratores, vacantes nugis, fugitantes labores disciplina, quies sine notâ id licet. Quasi verò confestim sit etiam sine noxiâ. Et alio in loco, aliter tales describit, explicans onus Duma, quod significat, Silentium; quo multi oneratos se queruntur, & à linguâ solatiola quærun; Si, inquit, videris Monachum in claustro residentem, huc illucq; respicere, ostentare crebrius, manus & pedes extendere, nunc librum ponere, nunc resumere, postremò quasi quibusdam stimulis agitarum, de loco in locum, de auditorio in auditorium cursitare, sub Duma eum suspirare, non dubites. Et in alio loco: Si videris Monachum, vbique stat, ambulat, sedet, oculis incipientem vagari.

3. par. pass. Adm. 23.

In c. 11. Iudic. §. 30. num. 152.

ep. 70. de vitam. sup. ser. 65. in Cant. Baron. t. 12. A. 1147. 1. cõf. c. 9.

f. 3. de Annuc.

ser. de 11. onerib.

1. gr. fu. perib.

17.
om. 6 in
att.
de disc. &
perfect.
mon. con.
cat. col.
b.
1. de iud.
cap. 3.
ep. 7. ad
Lazim.
Oro.
no. 10. de
iud. Raf.
lib. 1. Off.
cap. 33.
1. 4. Eub.
cap. 8.
ep. 2. de
num.
1. Eccl.
1. c. 11.
1. 1. de
conuic.
1. 1. cap. 3.
ep. 11. 5.
1. 6. de Af.
ca.
1. 1. de
lab. sua.
doct. 14.
de disc.
& perf.
mon. con.
cap. 22.

gari, caput erectum, aures portare suspensas, de motibus exterioribus hominis, interiorum immutatam agnoscas. Vir quippe perversus, annuit oculis, terit pede, digito loquitur. & ex insolenti corporis motu, recens anima morbus deprehenditur. & Tractatu de ordine vitę, sic tales describit: Iste non secundum Deum, sed secundum se vivit, qui si potest, est cum quibus vult: pergit quo vult: & quantum vult: ridet & iocatur, inter quos & vbi, & quando vult: postremo, quidquid naribus suave est, quidquid tactui blandum, quidquid oculis delectabile, quidquid ceteris sensibus carnis suę inmundum, exercet ac sequitur. Quos ergo tales esse videris, modestę & decorę, sine auersionis signis, eorum conuersationem super fugito, quia & tibi noceret. Non est autem quod de tuis viribus præsumas, eò quod nullo inde detrimento te sentias affici, quia vt in re simili adhibeam monitum S. Iuliani Pelusiotę: Id quidem mihi fortasse persuaderi sinam. At illud item velim ab omnibus fidem adhiberi: aquis lapides extenuari, ac rupem aquę guttis continenter cadentibus excavari dicunt. Quorum verborum huiusmodi sensus est: Quid rupe durius fingi queat? Quid item aqua mollius, & quidem aqua guttula: & tamen assiduis naturam vincit. Quod si natura, quę agrę dimoueri potest, dimouetur, idq; quod minime debebat, perpetitur, quã tamen arte ac ratione voluntas, quę facillè mouetur, à consuetudine, non vincatur & evertatur! Sic & Seneca benè præmonuit: Conuictor delicatus paulatim enervat & emollit: malignus comes quamuis candido ac simplici, rubiginem suam affricuit.

Talibus conuenit illa descriptio, quam habet S. Bernardus: Ones sunt habitu, astu vulpes. Hi sunt, qui boni videri, non esse; mali non videri, sed esse volunt. Mali sunt, & boni videri volunt, ne soli sint mali: mali videri timent, ne parum sint mali. Etenim minus semper malitia palam nocet, nec vnquam bonus nisi boni simulatione deceptus est. Ita ergo in malum bonorum, boni apparere student, mali nolunt, vt plus liceat malignari. Qui, vt ait B. Laurentius Iustinianus, Agut nequiter, quod valent impune. Ideo enim abstinent à violatione Regularum, ne puniantur ob eam: quòd si nulla sit pœna formido, alacriter eas transgrediuntur. Et ibidem dicit, quamuis in quibusdam, pœne timore percussus ab actibus nefariis coerceretur, intus tamen suę malignitatis nunquam deserit appetitum.

Tales quoque solent esse illi, qui deprehensi in alicuius violatione Regulę, vel verbis se excusant, non causam pro causa, falsa excusatione obtudentes, vel factis, aut potius cessatione à malefactis, vt sic habeantur pro iis, qui nil tunc malè fecerint. Hos similes ait esse Ericij B. Petrus Damianus: Elegantissimam, inquit, super his comparationem inducit Propheta Isaias, quam de Sacratio S. Spiritus asportauit: Ibi habuit foueam Ericius. Ericius si apprehendi se sentiat, vel contingi, ita conseruissimã spumitate densatus est, vt vndique compunctionibus & aculeis vestiat. Cum verò se solitudinem adeptum putat (occasionem faciendi quodlibet

impune) caput aperit (garrire incipit) exerit pedes (intrat in loca & cubicula vetita) & viuificatos motus plenã deambulatione (antea subdole occultata, negatã, excusatã falso) demonstrat. Si quis superuenierit (Superiorum vel Syndicorum) statim celerimã veloci: ate caput cum pedibus ad interius absconditum, reportatur. Tales ergo qui sunt, tanquã Ericij, suę conuersionis contactu longo & profundo, mores sociorum cruentantes, declinandisunt. Nec hoc fit cum præiudicio nostrę dilectionis, sed ex motu verę dilectionis, quo tenemur magis diligere animarum nostrarum bonum. Nam vt benè dixit loco paulò antè citato B. Laurentius Iustinianus, Ordinata dilectio, diuino semper se timori subicit, Sanctorum imitatur vestigia, deuitans iniquorum consortia. Nimirum, ne mores iniquorum imbibat. Rectè enim Clemens Alexandrinus, hominum indolem, polyphis assimilat, qui petris quibus adhærescunt assimilati, videntur quoque colore esse tales.

Si dixeris, bene esse in virtute & vocatio- ne fundatum, sit ita, sed memineris moniti à S. Bernardo dati Papę Eugenio, qui nullos poterat timere respectus alienos: Non est tuta tibi tua bonitas: obfessa malis, non magis quam sanitas vicino serpente. Non est quo te subducas malo inestimo. Et infra: scorpionis non est in facie quod formides, sed pungit caudã. Si ad talium blanditias cor tuum (vt assole) mollior senseris, memineris scriptum: Omnis homo, primum bonum vinum ponit, cum autem inebriati fuerint, tunc id quod deterius est. Interius malum regunt principia, posteriora produunt. Et quamuis non statim nocet conuersatio cum talibus, tamen, vt benè obseruauit Seneca, Horum sermo multum nocet. Nam etiam si non statim efficit, semina tamen in animo relinquit, sequiturq; nos etiam cum ab aliis discesserimus, resserturum postea malum. Aliã similitudine id declarat S. Basilius: Eteri, inquit, non potest, vt ignis si materiam ad comburendum aptam attingerit, sistatur ac cohibeatur, ne totum peruadat penetretq; & vel maximè si ventum secundum nactus fuerit, qui flammam hinc atque hinc transtuehat: eodem modo neque peccatum, quod vnum attingit facile est sistere ac cohibere, ne ad omnes appropinquantes progrediatur; præsertim si venti malitię illud incitent inflammantq;.

Plus autem est, conseruari cum dyscolo, quam appropinquare ei: declinanda est ergo conuersatio cum talibus. Quod non solum de æqualibus intelligendum est, sed etiam de senioribus & maioribus, si mores eorum ætati maturã nõ correspondant. Inueniuntur enim quandoque senes, ad eò liberi, & in deuoti & non spirituales, vt timèda sit magis ac declinanda eorũ conuersatio, quam iuuenum & equalium. Et dũ te inuitabunt ad aliquid, Regulis & voluntati Superiorum repugnans, sequendum est hac in re monitum quod dedit S. Ioannes Climacus cetera potum vini: Vidi, inquit, nonnunquam, illusione demonum, seniores aliquos, benedictione suã iuuenes

Prou. 6. 12.

1. 1. c. 284.

epist. 7.

ser. 66 in Cant.

ser. 60. Itai. 34. 15.

de call. con. c. 15. 1. 2. pd. cap. 11.

1. 4. con. s. fid. c. 4.

cp. 11.

Or. 1. de peccat.

1. 4. cap. 14.

nei non sibi subditos, ad potandum vinum, atque ad remittendam abstinentiam hortari. His si fuerint probata vna atque auctoritatis habuerint, testimonium in Domino obtemperandum est, moderatè tamen: si verò negligentiores sint, huiusmodi illorum benedictionem non curemus. Atque potissimum, si adhuc carnis ardoribus infestamur.

Quintò, perniciosus quoque defectus irridendi alios, siue seriò siue ioco, summoperè vitandus est, præsertim si irrideantur ij, qui vel mutarunt vitam in melius, & liberius agere desierunt, vel se mortificant publicè cum Superiorum licentiâ, vel de rebus piis loqui solent, & religiosius viuunt, ac Regulas seruant, vel in quorum agendi modo simplicitas quedam elucet. Grauis afflictio viri iusti est talis irrisio: quocirca etiam à Sanctis ægrè toleratur. Hinc S. Ieremias Propheta à Deo missus, & vaticinari iussus, vti obseruauit S. Chrysostomus, cum ab audientibus subsannaretur, totoq; die rideretur, cogitabat ab illâ prophetiâ desistere, mirum humanò quodam affectu victus, sannas & conuicia perpeti non valens, ait: Factus sum ridiculus toto die, dixi: Non loquar, neque nominabo nomen Domini, & factus est in me velut ignis ardens, atque estuans in ossibus meis, ac dissoluor vndique, nec possum ferre. Abstinentium est igitur à talibus irrisionibus & iocis. Talibus iocis qui sunt deliti, sunt hæreses filiorum Heli (qui retraherant homines à sacrificio Domini) à Deo grauissimè punitorum vnâ cum patre, qui eorum impudentiam non tam acriter, vti oportebat, compefcuit. Qui enim piè à domesticis gesta irridet, & sermones de iis instituunt, valdè retrahunt alios à vitæ sanctioris studiis. Nec enim omnes, qui piè volunt viuere in Christo, statim sunt adeò fortes & generosi in obsequio Domini, vt linguas & humanos respectus contemnant, sed ob illos multa vel aggredi non audent, vel inchoata deserunt ne sint aliis ludibrio, & (vt dicitur) fabula domicilij, & producantur in scenam.

Damnabat Seneca etiam illos iocos, quos aliqui vrbanitatis loco habent, si iis alij offenderentur. Quidam, inquit, vrbanitatem nesciunt continere, nec periculosos abstinent salibus. Periculosos vocat, quia sapè bilem in aliis commouent, & quia, vt obseruauit S. Chrysostomus, Punctione læsi concipiunt odium, iratq; cogitant de vindicta. Clemens Alexandrinus, à nobis vult abesse, irridere à quo primùm incipit contumelia, ex quibus lites pugnae, & inimicitie erumpunt. Si enim cum Sanctis vel maxime conuersari præcipitur, Sanctum irridere, peccatum est. Scurris relinquendi sunt tales ioci, & risus huiusmodi. Quanquam Aristorelis sententiâ, scurra est is, qui neque aliis neque sibi parcat, modo risum moueat: sed scurra peior est, qui imitatus Michol, pium Davidis coram Arcâ saltum irridentem, in iocos vertit, & risu exagitat, actus religiosos, se meliorum. Quocirca sicuti cum plausu in Theatro Romano, dixit Publius Sy-

rus, illud Senariolum: Amicum ledere, ne ioco quidem licet; multò minus licet, ledere amicum Dei, irridendo, ab eo benè gesta in laudem Dei: immo ipsum Deum ledere: tum quia ipse Deus petitur, dum opera quæ ipse per auxilia gratiæ in suis operatur magis quàm ipsi homines operentur, irridentur: tum quia dixit: *Qui tetigerit vos, tangit pupillam oculi mei*, tum quia opera bona quæ in quibusdam irridentur, ne similia ab aliis fiant, veluti infantes in vtero prægnantium, necantur. Ideò inter signa hominis impij, numerat B. Laurentius Iustinianus, hanc deridendi De cast. alios consuetudinem: *Omnem abhorret correptionem, monita salutis non audit, bonorum declinat consortia, si quem suis peruersis moribus viderit contrarium, deridet & spernit. Vnde de ipso veraciter diuinus sermo testatur, dicens: Impius cum venerit in profundum malorum contemnit. Habet quidem rationem intus clamantem contra se, habet syneresim murmurantem, habet conscientiam quamuis præoccupatam & obsecratam, habet gratiam cordis pulsantem ostium, habet eloquia sancta, quæ illi ad bonum suadent. Sed vniuersa hæc, obseratis sensibus audire dissimulat, nec iuxta Propheta vocem intelligere vult, vt benè agat. Et vt detriph. alibi ait: Ne degener ac indignus quisque malus appareat, virtuti derogare non cessat. Ed autem sit quisque deterior, quo importunius virtutem publicè impugnare præsumit. Quod non est paruipendendum, etiam ex hoc capite, vt docet S. Thomas, Derisio 2. 2. q. 75. a. 2. alterius grauius peccatum est, quàm contumelia. Quia contumeliosus, videtur accipere malum alterius seriò, illusor autem in ludum: & ita videtur maior contemptus esse & de honoratio. Et secundùm hoc, illusio est graue peccatum, & tantò grauius, quantò maior reuerentia debetur personæ, quæ illuditur. Vnde grauissimum est irridere Deum, & ea quæ Dei sunt &c. Deinde iustorum derisio grauis est: quia honor, est virtutis premium. Et contra hoc dicitur: *Deridetur iusti simplicitas. Quæ quidem derisio valdè nocua est: quia per hoc homines à benè agendo impediuntur, iuxta illud Gregorij: Qui in aliorum actibus bona exoriri respiciunt, mox ea manu pestifera exprobrationis euellunt. Hæc ibi S. Thomas. Idem explicans illud Gen. 19. 16. Dissimulante illo (scilicet Lot) apprehenderunt manum eius (Angeli) eduxeruntq; eum. Cur: quia visus est eis (genetis) quasi ludens loqui: seu, vt est in Hebræo, fuit ridiculum in oculis generatorum suorum. Fortè, inquit S. Thomas, ex irrisione generatorum suorum obscurata fuit fides Lot, quia non plenè crediderat initio, perdendam illam ciuitatem à Deo, prout ei prædixerant Angeli. Si ergo irrisio, etiam in Sanctis, fidem labefactat, multò efficacior erit ad debilitandam virtutem imperfectorum, etiam Tironum, si à senioribus irrideantur. Quocirca meritò S. Gregorius derisionem bonorum operum appellat *pestiferam exprobrationem*. Sic & Spiritus sanctus derisorem *Prou. 19. 25.* vel illusorem vocat pestilentem, iuxta versio- nem Septuaginta: cum in Hebræo sit *Leis*, ex *Luis*, quæ vocula derisorem significat, vti hoc loco**

rem tanquam perniciosissimam, omnes ferè Sancti & spiritualis vitæ Magistri improbant. Charitatem quidem habere, inquit S. Basilus, inter se mutuum Fratres debent, non ita tamen, ut duo tresue seorsim à ceteris sedulitatem inter se iniant. Quandoquidem hoc non charitas est, sed seditio & diuisio, & eorum qui sic coeunt, improbitatis iudicium. Quod ipsum asserit S. Chryostomus. Causam adfert S. Ephrem: Conciliatâ amicitia eandem considerenter inter illos auget fraudulentus: (scilicet dæmon) non quidem virtutis gratia, sed ut eiusmodi amicitia turbatis illorum mentibus, voluptates inter eos admisceat, fiatque ingens malum. Hoc malum clarè explicat, & cum talibus amicitias coniungi ait B. Laurentius Iustinianus De verbis, de actibus mutuis, de cogitationibus obsecans, tacendum est: quæ sub colore charitatis, omnia ex inordinatâ paulatim familiaritate generantur. Clariùs hoc exprimit S. Basilus: Iuuenis, siue ætate siue animo fuerit, æqualium suorum consuetudinem (scilicet nimiam & singularem, de tali enim loquitur) defugito, ab illis, te non secus, atque ab ardentissimâ flammâ procul abducito: quandoquidem illarum operâ vsus aduersarius, plerisque olim incendo dedit, & sempiterno igni cremandos addidit: ac spiritualis verò primò claritatis specie illectos in teterissimam postea Pentapolitarum voraginem, præcipites deturbauit. Et qui ex medio pelago, sentientibus procellis undique tempestatèq; inuoluitis euaserunt, eos tam intra portum securos, vna cum ipsa nauis rectoribusq; submersit. Hoc sciens contingere in talibus amicitias B. Petrus Damiani, idque deplorans ait: Quam pluribus multò salubrius fuerit in mundana militie iugo deprimi, quam sub religionis obreutu, tam libere seruo iuri diabolice tyrannidis emancipari. Nâ, ut scribit S. Thomas, Nonnunquam amicitia, qua sine vitio naturaliter vel spiritualiter inchoatur, subintrante vitio carnaliter terminatur. Sed hoc non semper statim sequitur, nec statim aduertitur. Quia, ut ait S. Basilus, Sicut in pestilentibus locis, sensim attractus aer, latentem corporis morbum incit, sic in præuâ consuetudine, ac conuersatione, maximâ nobis mala hauriuntur, etiam si incommodum statim non sentiat. Quod quidem maximè in familiaritate adolescentum ac iuuentum contingit. Nâ, ut scribit Aristoteles: iuuenes amatorij sunt: quippe cum ex perturbationis affectu, & voluptate multâ illa amatorie affectionis vis oriatur. Et quamvis eo non deuenirent singulares amicitij, minora tamen mala, quæ inter eos accidunt, satis esse debent, ad fugiendas tales amicitias. Tales enim, ut loco citato ait B. Laurentius Iustinianus: Semper discurrunt, semper similibus consortia querunt: in angulis, in latibus, silentij tempore, ut plurimum consulari appetunt. Et de iisdem loquens ibidem ait: Solent in conuersationibus familiaribus nimiumque assiduis, intermisceri vana colloquia, seueritates, detractiones, & effrenati risus. Tales, ut ibidem scribit: Amari sibi similibus contubernia, iocis delectantur, spatari desiderant, noua semper audire & videre appetunt, & aliorum negotia percunctari sedulâ

curiositate non cessant. Ex quibus solis venialibus peccatis, etiamli grauiora non accederent, tales redduntur isti amici, quales describit B. Bernardus, vocans eorum amicitias, Vnitatem sacrorum. Talis, inquit, vnitatis, imò verò peruersitas, solet esse aliquorum Fratrum tepide ac remisse conuersantium, quibus si quid honestatis, aut insignie cuiusquam bonæ consuetudinis, persuadere velis, promptiores sunt, maiori dispendio ac difficultate grauiore resistere, quam facili compendio, assequi velle, quod rectum esse constiterit. Peruersa & execranda talis vnitatis. Idem alio loco tales amicos & eorum colloquia ita describit: Videas, inquit, illos ambulare seorsim, conuenire sibi & sedere pariter, moxq; laxare proceas linguas in detestandum iustitiam. Inuent familiaritatem ad maledicendum, concordas ad discordiam, conciliant inter se inimicissimas amicitias, & pari consentanea malignitatis affectu, celebrant odiosa collatio. Haud secus egerit quondam Herodes & Pilatus, de quibus narrat Euangelium; quia facti sunt amici illâ die, id est, in die

Conuenientibus sic in vnum, non est Dominicam carnam manducare, sed magis propinare, & bibere calicem demoniorum, dum importantibus linguis aliorum perditionis virus, aliorum aures intrantem mortem libenter excipiunt. Sic quippe iuxta Prophetiam, intrat mors per fenestras nostras, cum prurientes aures & oribus, letale poculum detractionis inuicem nobis ministrare contendimus. Non veniat anima mea in concilio detrahentium: Quoniam Deus odit illos, dicente Apostolo: Detractores Deo odibiles: quam sententiam, Deus loquens in Psalmo, audi quomodo affirmet. Detrahentem inquit, secreto proximo suo, hunc persequebar. Nec mirum, cum id præcipue vitium, charitatem, qua Deus est, & quidem ceteris acris, impugnat & persequi cognoscatur, quemadmodum vos quoque potestis aduertere. Sed et si nil horum malorum pareret talis amicitia, tamen benè monet B. Laurentius Iustinianus loco citato, Interdicendum esse, quia quanquam in nullo alio reprehensibilis esset, sine proximorum tamen scandalo fieri nequit. S. Basilus non contentus sola interdictione, etiam castigationem talium vult adhiberi: Si quis inuentus fuerit, qui maiore quadam animi propensione, Monachum fratrem, vel propinquum, vel alium quemuis (ac proinde conterraneum) quauis de causa videatur diligere, hunc castigare oportebit, ut iniuriam publicæ charitatis.

Porro S. Basilus seuerissimam omnium castigationem pro talibus præscripsit, nimirum ut qui has priuatas amicitias colens, post priuatam vnius, & aliorum fratrum admonitionem, & tandem sui Superioris, eam deferere noluerit, perinde ut gentilis & publicanus habeatur, & ut ovis pestilentis contacta, ab reliquo ovili segregetur, ne in reliquos quoque morbi contagionem transfundat. Si verò nullus sit omnino, qui ex tali peruersitate deterior fiat, tunc tantummodo lenitas aduersus ipsum, locum habebit spe videlicet ipsum, se aliquando ad meliorem frugem recepturum. Lenitas autem ex eâ parte, ut ne

Conft. mon. c. 30.
h. 2. in 2. Theffal. To. 2. in varus doct. nu. 92.
de disc. & perfect. mon. con. cap. 22. s. de abd. recum.
O pufc. 61. cap. 3.
hom. 9.
1. 2. Reth. cap. 30. 1. 8. Eth. c. 3. & 5.
de disc. & perfect. mon. con. cap. 22.

1. de af. sumpt.
1. de 2. 4. in Cant.
1. Cor. 11.
1. Item.
Rom. 1.
1. Psal. 106.
1. de 1. det. 1. Item.
1. 2. q. 4. ad 46.
1. de 1. q. 46.
1. de 1. q. 46.

præcidatur non autem, ut ab admonitionibus, legitimisque multarum impositionibus desistatur. Videtur quidem, inquit S. Teresa, excessus in charitate, nullum inter nos damnum adferre posse; tantum tamen damnum imperfectionis secum trahit, ut neminem id credere mihi persuadeam, nisi qui suis id oculis perspexerit. Hic namque diabolus intricatissimas excitat tricas, quæ in conscientia eorum, qui non nisi rudi quodam modo Deo placere & seruire student, parum aut vix sentiuntur, adeo, ut hoc etiam virtutem esse putent: at qui perfectioni comparandæ intendunt, id optime intelligunt. Hoc namque voluntati, suum paulatim robur eripit, ne illa se Deo amando totam impendat: communitati verò quam evidentissima damna creat. Inde, si, ut si qua, persona amate irrogetur iniuria, amans eam, quodam modo sentiat: delictosi ad hæc aliquid sibi desideret, ut id in amatam conferat: tempus denique capiet, ad colloquendum cum eâ, id, sæpius magis ad indicandum illi, quanto in ipsam amore feratur: & alias id genus nugæ, quam ut ipsa Deum diligat. Raro enim huiusmodi arte amicitia aut familiaritates, eò tendunt, ut vna alteram magis in Dei amore promoueat: immò verò idcirco eas à demone induci credo, ut schismata & factiones in Religione excitet. Cum enim amicitia ad Diuinæ Maiestatis obsequium dirigitur, statim id apparet, & tunc voluntas nulla trahitur passione, sed inquirunt mediâ & consilia, ad expugnandos omnes inordinatos affectus. Et quidem tales bonas amicitias, sine inordinato affectu excitatas, & mutuan perfectionem promouentes, multas videre vellem, vbi multe persona habitant, sed in hac domo, in qua plures quam tredecim non sunt, inuicem omnes amice esse, inuicem diligere, amare se mutud omnes, & altera alteri opitulari debet. Per amorem itaq; Dei, vos rogo: à singularibus hisce, quibus ea sancta sint, abstinete: cum etiam inter fratres venenum hoc reperire sit. & nullum omnino in eo commodum video. Si verò consanguinei inuicem sint, longè etiam deterius est, atq; adeo pestis terribilissima est. Et mihi credite, charissime, etsi hoc vobis parum quid esse videatur, magna tamen in eo sita est perfectio, & summa pax, & plurima peccandi occasiones per hoc auferuntur iis, quæ parum firmæ sunt. Itaque si voluntas magis in hanc quam illam propendat (quæ sæpè nos impellit ad diligendam, idq; deterius est, si pluribus naturalibus dotibus sit ornata) nostrum est, acriter ei resistere, & nullatenus permittere, ut hac nobis affectio dominetur. Sed amemus virtutes, & bonum internum, & semper omni, quæ possumus curâ & studio caueamus, ne externum hoc, aliquo in pretio habeamus. Non patiamur, charissime, ut voluntas nostra, alicuius sit mancipium, nisi illius duntaxat, qui illam, pretioso suo sanguine sibi emit. Sed quamuis nulla aliâ mala hominibus nota, & à Sanctis supra citatis commemorata, adferrent tales amicitias, quamuis nulli scandalo essent, vitandæ tamen essent religiosis duas alias ob causas.

1.2. q. 27.
2.7. ad 1.
Matt. 5.
46.

Prima, Quia talis charitas est immeritoria, Nam, ut docet S. Thomas, Tunc dilectio amicorum, apud Deum mercedem non habet, quando propter hoc solum amantur, quia amici. Hoc ipsum videtur Christus Dominus prius docuisse: Si diligitis

eos, qui vos diligunt, quam mercedem habebitis: Eodem Spiritu ductus S. Gregorius Papa scriptum reliquit: Sunt, inquit, nonnulli, qui diligunt proximos, sed per affectum cognationis & carnis (vbi sunt cognati, eiusdem patriæ ciues) quibus tamen in hac dilectione sacra eloquia non contradicunt: sed aliud est, quod sponte impenditur natura, aliud, quod præceptis Dominicis, ex charitate debetur obedientiæ. Hi nimirum & proximum diligunt, & tamen illa sublimia dilectionis præmia non assequuntur, quia amorem suum, non spiritualiter sed carnaliter impendunt. Et ita Deus Pater Sanctam Catharinam Senensem docuit: Velit nolit, homo compellitur, ut cum proximo suo iungatur, charitatis actus. Si tamen actus huiusmodi non sit intuitu meo, quantum ad gratiam, nihil ei prodest. Sic & B. M. Magdalena de Pazzis in quodam raptu existens dixit: Qui exercet charitatem procedentem à natura tantum, & ex instinctu virtutis moralis, non consequetur meritum veræ charitatis. Quia veræ charitatis fundatur in amore diuino, & in exercitiis, quæ solum sunt propter Deum. Quæ occasione notanda est præclara doctrina S. Teresæ (suis Montalibus loco citato data, de duplici amore, quorum vnu totus & merè spiritualis est, cui nulla omnino sit sensualitas permixta, aut natura nostra teneritudo, saltem talis, quæ illius puritatem aliquatenus auferat. (quem alio in loco eadem Sancta ait, reperiri in paucissimis) Alter spiritualis quidem est, sed simul aliquid sensualitatis & imbecillitatis permixtum habet. Et hic amor bonus & licitus videtur, qualis est is, qui inter cognatos & amicos reperitur, de quo aliquid (illum improbandum) antea locuta sum. Hic in presens agere volo de altero illo, qui ita spiritualis est, ut nullus omnino intercurrat inordinatus affectus. Quem amorem, si cum moderatione & discretione exercueamus, quicquid in eo est, meritorium est. Nam quod nobis esse videtur sensualitas, in virtutem commutatur. Quamquam hæc ipsa ita subtiliter aliquando ei immixta & intenta est, ut vix agnosci & percipi à quopiam possit, præsertim si amor hic erga aliquem Confessarium sit. Quando enim illi qui orationi addicti sunt, illum bonæ esse vitæ, & suum agendi procedendique modum, ab ipso intelligi vident, magnum quandam erga eum amorem concipiunt. Atque hic demon per scrupulos agit, ut anima Confessarium, à quo ad maiorem perfectionem ducitur, deserat, sub specie metus, ne illum inordinatè amet. Tunc ergo sollicitè procurete, non occupare cogitationem inquisitione hac, an illum diligatis necne, sed si diligatis, diligite. Si enim ad illum amandum excitamur, qui corpori nostro beneficit, cur non diligamus eum, qui ad animam nostram benefaciendum semper excubat & adlaborat: immò verò, velut insigne magni progressus faciendi principium duco, Confessarium amare, qui, si sanctus & spiritualis sit, strenuè allaboret & innigilet, ut animam meam in viâ spiritus promoueat. Hoc enim nos magnopere iuvat, ad magna quadam, ad Dei honorem & obsequium spectantia, peragenda. At si Confessarius talis non sit, res periculo non vacat, & fieri potest, ut non parùm noceat, si se diligere intelligat, & quidè

magis in Monasteriis arctissime reclusis, quam in aliis. Et tunc consultius foret, nos ita gerere, ut is se à nobis diligere non percipiat. Secus faciendum, si omnia verba Confessarii, & colloquia ad animarum suarum promotionem in bono tendere videant, nullaque signa in eo vanitatis aduertant, sed eum timoratum esse noent.

Secunda causa vitandi tales amicitias (et si nulla alia parerent mala, uti verè pariunt) est, quia impediunt influxum diuinarum gratiarum. Hanc enim ob causam, nec Apostoli poterant impleri copiosioribus Spiritus sancti donis, quia Christi humanitatem nimio affectu, etiam puro, amabant. Qua de re ita S. Bernardus: Si Apostoli, carni Dominica inherentes, qua sola sancta (quia Sancti Sanctorum erat) Spiritu sancto repleti nequiuissent, donec tolleretur ab eis, tu carnis tue (idem autem multò magis dicendum est de affectu erga alios nimio) astrictus, & conglutinatus, illum meracissimum Spiritum, te putas posse suscipere, nisi carnis istis consolationibus funditus renunciarè tentaueris? Idem alibi repetit. Et S. Thomas, Corporalis, inquit, presentia Christi, poterat esse nocua, quantum ad dilectionem, quia eum non solum spiritualiter, sed etiam carnaliter diligebant, conuersantes cum ipso corporaliter. Et hoc est, de imperfectiōne dilectionis.

Quocirca, ut obseruauit S. Chrysostomus, Christus post Resurrectionem non est versatus cum discipulis, quadraginta diebus, sed per quadraginta dies: aduolabat enim, ac deuolabat rursum. Cur ita tandem? subducebat animos illorum ad altiora; nec patiebat illos similiter erga ipsum sic affectos esse, quemadmodum prius fuerant. Si quidem (ut subdit infra) sic erant affecti, ut admodum egrè ab illo diuellerentur, vnde & consolans illos dicit: Expedi vobis, ut ego discedam. Quapropter abigendus est à cordibus nostris hic peculiaris & nimius amor, & iuxta monitum S. Basilij: Quemadmodum Deus promiscuè lucem omnibus imperitur, sic imitatores Dei, charitatis ipsorum radium equaliter communicare omnibus debent; quandoquidem vbi deliquit, patitur charitas, ad prorsus, eius loco, odium succedit. Sed etsi hoc non succederet, tamen, ut ait S. Chrysostomus, Quid proderit, quòd aliquem vehementer amas? Humana est ista dilectio: Si verò non est humana, sed propter Deum diligis, dilige omnes. Nam Deus ita praecepit, ut & inimicos quoque diligamus. Si enim inimicos diligere praecepit, quantum magis eos, qui te non contristant? sicut autem amicitia: particulares, non fundata in virtute, sunt fugiendae; ita & modi loquendi, redolentes fetorem talium amicitiarum.

Idèò sancta anima, hoc maximè vitant. De sin. diuin. S. Gertrude Virgine scribitur: Cauebat maximè in verbis, ne cuiuscunque hominis cor sibi attraheret, ne in eius se amicitiam insinuaret, vnde quatuor post occasione, à Deo retraheretur. Omnem enim amicitiam humanam, cuius aduertere potuit causam fundamentumque non esse Deum, ut virus le-

thale horrebat. Vnde pro Dei adèò zelata est amor sincerissima hac eius electa, ut ne vnum verbum tollerare equanimiter potuisset, quod humanum sensumque redoleret amorem. Nam licet maxime eguisset, obsequiis tamen ac beneficiis cuiuscunque maluit carere, quam admittere, ut humano secum fauore cor fuisse cuiuspiam occupatum. Quocirca merito S. Irena. per. Terecia suas Moniales monuit: Non est, inquit, cap. 10. iam tempus, charissima, crepundia & puerilia, hoc est, mundanas amicitias (esto etiam bona esse videantur) tractandi: neque talis inter nos lingua audiri debet, aut inueniri: Diligis me: vel, Non diligis merid- que ne quidem cum consanguineis, neque cum alio quolibet: nisi vobis illa amicitia ad sublimem aliquem finem, & profectum animae illius referantur. Eteri enim potest, ut quòd frater tuus, aut alius de consanguineis tuis aut huiusmodi, aliquam veritatem audiat & admittat, talibus eum necesse sit verbis, & amoris signis, que sensualitati semper placent, ad eam disponere. Et fiet non raro, ut beneuolium aliquod verbum pluri hi faciant, & melius per hoc disponendi sunt, quam per multa verba, que initio de Deo adferuntur: & talia ei postea gratiora sint, & melius sapiant. Quare talia verba, in tali occasione, idque caute prolata, scilicet, ut per ea bonum aliquod fiat, non veto: at, si ad tale quid non referantur (prout non referuntur inter eos, quorum amicitiae sunt fomenta violationis Regularum, & clandestinorum conuentulorum) nullum inde bonum, sed ingens malum sequi potest ac solet. Non noua est hæc doctrina, quia & S. Polycarpus Martyr, Episcopus Smyrnenus, in sua epistola ad Philippenses, inter alia præclara monita, dat hoc quoque: Ut diligant omnes equaliter in omni continentia. Non quòd non diligendi sint magis, qui meliores verè apparent, sed quòd abstrahendo à maiore virtute, & maiori- bus beneficiis, ob communia omnibus motiua, æquali sint omnes Christiana charitate amandi. Alioquin uti Deus magis meliores diligit, ita & nos, in hoc Deum possumus & debemus imitari, immò libentius cum melioribus versari: ita tamen, ne subdole, nimius amor (de quo supra tractatum est) & veluti carnalis se ingerat: præsertim si personam amatam gratia sermonis, & pulchra species corporis vel vultus commendet.

Quod si queras, vnde nimius & particularis amor à Sanctis vetitus dignoscatur? Respondeo, cum B. Laurentio Iustiniano: Hic amor, cum in corde imprudentis exortus, radices mittit ac pul- lulare caperit, corporalem querit dilecti presentiam, cum eodem cohabitare, cum eodem loqui desiderat. Sicut autem ex ipso gaudet aspectu, ita absentia contristatur: solus vult cum eo, quem sensualiter diligit, loqui: Solus cum eo conuersari, quia in illius mente habitare iam cepit. Litore quippe inuidia accenditur, si quempiam ab eodem diligi, & cum eodem conuersari, perspexerit. Absentiam etiam ipsius, magnam sibi delectationis iacturam aestimat. Sicut enim amat singulariter, ita & quærere vult: atque

f. 3. de Ac-
conf.

f. 6. de Ac-
conf.
in 3. d. 22.
q. 3. a. 1. ad
3.

h. 1. in A-
ta.

f. 1. citato.
& or. 1. ex
congest.

l. 1. c. 7. in
piet.

Greg.
dial. c.
Her.
4. Bal.
ful. ful.
37. 38.
l. 1. de
n. 8.
c. 1. &
l. de m.
mon. c.
4. 12. n.
Chry.
14. n.
moth.
16. d. l.
epist.
Casil.
l. 1. c. 1.
l. 1. c. 1.
8. 9. 10.
Palin.
l. 1. c. 1.
18. 19.
Thaco.
bill. r.
c. 1. 10.
39.
Tutic.
1. vit.
Xau.
Oit. l.
bill. S.
uum.

P. Scargæ mihi optimè noti, ibidem à fide dignissimis non semel auditi, & est impressum in cõcone funebri habitâ à Fabiano Bircouio Dominicanò in funere P. Scargæ, cui ipse interfuit.

CAPVT VNDECIMVM.

Virtum immodestia docet fugiendum.

O Craud. Defectus quoque immodestia vitandi sunt, studiis danti operam: exteriores enim motus corporis tanti momenti sunt in scholâ Christi, vt S. Thomas Doctor non tantum vitâ sed etiam scientiâ Angelicus dicat, & probet, esse aliquam specialem virtutem quæ versatur circa compositionem motuum corporis exteriorum, eorumque moderatiõnem. Ideo mirum non est, non tantum à Sanctis commendari nobis exteriorum corporis compositionem, & morum honestatem ac decorum, à S. Pachomio in Regulâ, S. Ephrem, S. Basilio, S. Dorotheo, B. Isaiâ, S. Vincentio Ferrerio, S. Bernardo, S. Bonauenturâ, S. Ignatio, & aliis; & ante hos omnes, à S. Hieronymo, & Clemente Alexandrino, sed ab ipsis quoque Ethnicis, vt Seneca, Plutarcho, Cicerone, natura ipsius ductu ac lumine edocetis. Ideo æquum est eos, qui facti sunt spectaculum Angelis, mundo, & hominibus, ita præferre omnes mores compositos, & decentes, vt nihil fiat quod cuiusquam offendant aspectum, vt loquitur S. Augustinus. Tanta enim soliditas secularium quorundam, inquit S. Bonauentura, vt dum vident aliquem Religiosum in aliquo offendere, omnes Religiosos despiciunt, quasi omnes tales sint. Quocirca elucere debet in exteriore compositione nostri corporis, eiusque actibus, magna modestia, seu, vt eam appellat S. Ambrosius, *Forma honestatis*, & ornatus ad omnem actionem accommodatus: vel, vt loquitur S. Thomas, *Decor honestatis*: ex cuius defectu viri sancti malè omanantur de aliis. Hinc S. Gregorius Nazianzenus ex Iuliani adhuc pueri immodestia, futuram eius apostasiam à Fide Christi, & omnia eius mala præcognouit. Neque enim, inquit, mihi boni quidquam significare atque ominari videbantur, ceruix non stata, humeri subsultantes, & ad æquilibrium subinde agitati; oculus insolens, & vagus, furiosus, intuens; pedes instabiles & vitubantes; nasus contumeliam, & contemptum spirans, visus petulantes, & effrenati; natus & renutus temerarius; sermo harenus, spiritus, concisus; interrogatiõnes stultæ & præcipites; responsiones his nihilo meliores, alia in altis insultantes, nec ex aures & constantes; nec eruditionis ordine progredientes. Quid singula describere necesse est: Talem ante opera conspicatus sum qualem in operibus posseâ cognoui. Nec his contentus Beatus Doctor, etiam buccas tumentes in eo reprehendit, quas cibo fortasse nimio, ori ingesto, dilatabat: & per ludibrium obiicit ei Mineruam, quam tibias execratam ferunt: postquam aquis speculi vice vsa, eas ob inflatas buccas dedecori sibi esse

prospexit. Similibus iudiciis S. Tiburtius, Martyr inelytus, perfidum Chritianitatis ementitorem Torquatum detexit. *Credisse, vir illustrius me*, (Præfectum alloquitur) *hunc esse Christianum, qui in suo lenocinio molendo, capitis simbrias admittit, qui tonsorem diligit, qui scapulis molliter gestit, qui fluxum gressum improbo nixu distendit, qui seminas curiosus inuenit: Nunquam tales pestes Christus dignatus est habere seruos suos.*

Sic & S. Ambrosius, ex prauo Clericorũ gestu, eorum vitia commissa vel committenda, augurabatur. *Meministi, inquit, Fili, quemdam amicum, cum sedulus videretur se commendare officis, hoc solo tamen à me in Clerum non receptum, quod gestus eius plurimum dedecere. Alterum quoque cum in Clero reperissem, iussisse me, ne vnaquam præter mihi, quia velut quodam insolentis incesus verberare oculos ferret meos. Nec sefellit sententia, vterque enim ab Ecclesia recessit, vt qualis incesio prodebat, talis perfidia animi demonstraretur. Namque alter Ariane inestationis tempore fidem deseruit: alter pecunie studio, ne iudicium subiret, Sacerdotem se nostrum negavit. Lucebat in illorum incesu imago leuitatis, species quadam scurrarum percussantium. Ita parua indicia res enormes portendebant, vt mirum non sit quod scribit Seneca: *Argumentum quoque morum ex minimis licet capere: impudicum, & incesus ostendit, & manus mota, & vnum inter dum responsum, & relatus ad caput digitus; & flexus oculorum improbum, risus insanum, vultus habitusque, demonstrat. Illa enim in aperum per notas exeunt. Pulchra hoc similitudine illustrat Cicero: *Vi in fidibus Muscorum aures vel minima sentiunt, sic nos si acres ac diligentes iudices esse volumus, animaduersoresque, vitiorum, magna intelligimus ex paruis. Iidem iudicis S. Bern. vitium ad cognoscendum malum Monachum: *Si videris, inquit, grad. lib. 1. Off. cap. 19. 2. 2. q. 168. a. 1. Or. 2. in Iulia siue 48. in ordinc. 11. 1601.****

Monachum, de quo prius bene confidebas, ubicunque stat, ambulat, sedet, oculis incipientem vagari, caput erectum, aures portare suspensas è moribus exterioribus hominis, interiorem immutatum agnoscas. Vir quippe peruersus annuit oculis, terit pede, digito loquitur. Et ex insolenti corporis motu recens animæ morbus deprehenditur. Verissima est enim Spiritus sancti sententia: *Ex visu cognoscitur vir & ab occurso faciei cognoscitur sensatus: amictus corporis, & risus dentium, & ingressus hominis enuntiant de illo. Merito ergo P. Platza Magistri Nouitiorum & Prouincialis & Visitatoris muneribus in Societate, cum eximia laude, profectuque aliorum, & sanctitatis exemplis, perfunctus, anno 1602. in Collegio Mexicano cum opinione sanctitatis mortuus, cuiusdam nostri Fratri præferendo adolescenti, non satis agnoscenti quid in causa esset, quod parum in spirituali negotio proficeret; Ego verò, inquit, ex tui corporis incondito motu illam exigui tui profectus potissimam causam agnosco, & existimo, quod viuio ingenio cum sis, parum tibi imperes: illud, apud te stante, idcirco spirituales homines tam paucos censeri quod pauci admodum suis cupiditatibus moriantur; Deo propalam denunciante: Non videbis*

175.

Reg. 3.
Mon.q. 16. in
Reg. 5.
Franc.lib. 1. Off.
cap. 19.
2. 2. q. 168.
a. 1.
Or. 2. in
Iulia siue
48. in ord.
dinc.Baron. A.
286. n. 18.
ex actis
S. Schaff.lib. 1. Off.
cap. 18.

ep. 14.

1. Off.

grad. lib.
petb.Prou. 6.
11.Annu.
1601.